

Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi (Ordu İli Örneği)

Investigation of Burnout Levels of Teachers According to Their Demographic Characteristics (An Example of Ordu City)

DOI=[10.17556/jef.16981](https://doi.org/10.17556/jef.16981)

Fatih ÖZGÜL, Tülin ATAN

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini bazı demografik değişkenlere göre incelemektir.

Çalışmaya Ordu İli devlet okullarında çalışan ve rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 45 beden eğitimi öğretmeni ile 65 diğer branş öğretmeni olmak üzere toplam 110 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri yaş, cinsiyet, medeni durum, görev süresi ve branş açısından incelenmiştir. Çalışmada öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini tespit etmek için “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Çalışmada yer alan beden eğitimi ile diğer branş öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Yine yaş, cinsiyet, medeni durum ve görev süresi açısından öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Çalışma sonucunda Ordu ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yüksek seviyede olmadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcük: Beden eğitimi öğretmeni, branş öğretmeni, tükenmişlik

Abstract

The aim of this study is to investigate the professional burnout points of teachers according to some demographic variables.

In this study there are totally 110 teachers who are working at public schools of Ordu and 45 of them are physical education teachers and 65 of them are other branch teachers. The burnout levels were examined according to age, gender, marital status, tenure and branch. The Maslach Burnout Inventory (MBI) was applied to the teachers to determine the burnout levels of teachers.

No significant difference was found between the physical education teachers and the other branch teachers burnout levels ($p>0.05$). The burnout levels were not show significant differences according to the age, gender, marital status, tenure and branch ($p>0.05$). As a result it was observed that the physical education teachers and

also the other branch teachers who are working in Ordu city burnout levels were not high.

Keywords: Physical education teacher, branch teacher, burnout.

Giriş

Öğretmenlik mesleği; eğitim ortamında yer alan kişilerin etkisinde kaldıkları, özgün ve yoğun stres sebebiyle, bireylerin özellikle ruhsal sağlıklarını ve buna bağlı olarak da çalışma hayatlarını negatif şekilde etkileyen bir meslek grubu olarak tanımlanmıştır (Işıkhan, 2004). Ayrıca öğretmenin sahip olduğu sorumlulukları arasında; okul, aile işbirliğini sağlamak, aileleri çocuklarının eğitimleri konusunda yönlendirmek, çocukların okul dışında kalan zamanlarını planlamak ve yürütmek, gerektiğinde anne babalara yol gösterici eğitimler vermekte yer almaktadır.

Öğretmenler eğitim ve öğretim görevlerini gerçekleştirirken, yöneticileri, meslektaşları, öğrencileri, velileri, okul personeli ve hatta çevresi ile olumlu ilişkiler içerisinde bulunmalıdırlar. Bu derece çok yönlü ilişkiler kurması beklenen öğretmenin sürekli olarak diğer insanlarla yüz yüze gelmesi kaçınılmazdır. Mesleki tükenmişlik düzeyleri üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, tükenmişliğin insanlarla yüz yüze etkileşim kurulan meslek gruplarında çok daha fazla gözleendiği görülmektedir. Dolayısıyla tükenmişliğe en uygun mesleki risk gruplarından birisi de öğretmenlerdir. Mesleki açıdan, insanlarla yoğun bir etkileşim gerektirdiğinden tükenmişlik sendromuna maruz kalma kaçınılmaz olacaktır. Doktorlar, hemşireler, polisler, yöneticiler, akademisyenler, okul müdürleri ve öğretmenler tükenmişliğin en çok görüldüğü meslek gruplarıdır (Sürgevil, 2006).

Yapılan araştırmalara göre öğretmenlik yoğun strese maruz kalınan bir işdir (Pearson ve Moomaw, 2005). Stres ve tükenmişlik oldukça yakın ilişkili bir kavramlardır. Bireyin fiziki ve sosyal çevresindeki uyumsuz koşullar nedeniyle, bedensel ve psikolojik limitlerinin dışarısına çıkarak harcadığı gayret olarak tanımlanmıştır (Cüceloğlu, 1994). Tükenmişlik, bireyin enerjisinde iş yaşamından ötürü meydana gelen azalma olarak da ifade edilmiştir (Baltaş, 1995). Günümüzde en çok kabul gören tanım ise; Maslach ve Jackson tarafından (1981) yapılan üç alt boyutlu tanımdır. Buna göre Tükenmişlik; “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı hissinde eksilme” olarak tanımlanmıştır (Maslach ve Jackson, 1981). Tükenmişlik bireysel dü-

zeyde yaşanan bir olgudur. Olumsuz duygusal yaşantılar içeren, kronik, kesintisiz süren bir duygu sürecidir. Tükenmişlik belirli bir dinlenmeden sonra ortadan kaldırılabilen ve geçici bir yorgunluk durumundan oldukça farklıdır. Çalışma yaşantısının farklı dönemlerinde ortaya çıkabilen tükenmişlik, olumsuz duygular sonucunda ortaya çıkan tepkilerinin toplam sürecidir (Dursun, 2000).

Duygusal Tükenme; tükenmişlik sendromunun başlangıcıdır. Tükenmişliğin kaynağı kişideki aşırı psikolojik ve duygusal tepkilerdir ve bunlar daha çok insanlarla yüz yüze etkileşimi gerektiren mesleklerde görülmektedir. Tükenmişlik duygusu insanın kendisini enerjiden yoksun hissetmesine, rutin olan işlerini başaramamasına, amaçlarına ulaşamamasına bağlı olarak kişiler arası anlaşmazlıklara neden olur. Bunların sonucunda da, işyerinde çalışma uyumunun bozulmasına ve tartışmalara sebep olur. Her ne sebeple olursa olsun, psikolojik tatminsizlik yaşayan kişi davranış bozukluğu gösterir ve bu da insanlarla olan ilişkilerinde gözlemlenir (Izgar, 2001). Öğretmenlik mesleği açısından duygusal tükenme yaşayan bir öğretmen, belki de en önemli özelliği olan tutarlı davranışlar sergileme özelliğini yitirecektir. Ayrıca duygusal tükenme kişinin duygularının tükenmesine, veya kendisini bu yönde inandırmasına neden olmaktadır. Çalışanlar bunun neticesinde, psikolojik olarak daha fazla dayanamayacakları hissine kapılırlar.

Duyarsızlaşma; kişinin yapmak istediklerinin önünde aşılabilir engeller olduğuna inanmasıdır. Hizmet ettiklerine karşı olumsuz tutumlar geliştirmesidir. İdealistlik kaybı, huzursuzluk ve ani sinir- öfke patlamaları şeklinde ortaya çıkan tepkilerdir (Baltaş, 2002). Duygusal tükenmeyi yaşayan birey kaçış yolunu seçerek, insanlarla olan ilişkilerini minimum düzeye indirir. Karşılaştığı insanları kafasında kategorize ederek, kalıplaşmış katı kurallar çerçevesinde hareket eder. Bunlar duyarsızlaşmanın temel belirtileridir. Bu durumdaki birey insanlar hakkında yanlış düşüncelere kapılır ve onlardan nefret eder. İş gereği karşılaştığı insanlara birer nesneymiş gibi önemsemeyen davranır. Öğretmenlerin duyarsızlaşmalarının sonucu olarak öğrencilerini önemsemeyen, birey olarak görmeden ve söz hakkından mahrum bırakarak yetiştirmeleri kaçınılmaz sonudur.

Kişisel başarıda azalma, yetersizlik duygusunun bir sonucudur. Bu başarısızlığı dış etkenlere bağlayan birey, haklı çıkma ve geri çe-

kilme gibi psikolojik telafi yöntemleri geliştirir. Bunlar ise giderek artan bir kısır döngüye dönüşür ve başarısızlığı daha da arttırır. Başkaları hakkında oluşturulan olumsuz düşünceler, bu aşamada bireyin kendisine olumsuz olarak geri döner ve insanlar tarafından sevilmediğine ve yetersiz kaldığına inanır. Kişisel başarısızlık durumu, kişinin kendisini olumsuz değerlendirmesi ile kişisel başarı eksikliği olarak da tanımlanır (Maslach ve Jackson, 1981).

Tüm bunların sonucu olarak, insanların daha fazla sınırlı olmalarına, performanslarının en alt düzeylere inmesine, işlerindeki kalite ve yeterliliklerinin azalmasına, kendilerini önemsiz hissetmelerine ve karşısındaki hedef kitleye duyarsız kalmalarına sebep olan tükenmişlik (Maslach ve ark 2001); ne yazık ki sadece kişinin kendisini etkilememektedir. Öğretmenlerin kendi yaşamı dışında, öğrencilerini, okul personelini, anne ve babaları olumsuz yönde etkilemesi neticesinde tüm topluma zarar vermektedir (Hock, 1988). Öğretmenlikte tükenmişlik, öğretmenin mesleki profesyonelliğinin ve ilgisinin kaybolmasına, öğrencileriyle alay etmesine ve onlara aşağılayıcı tarzda hitap ve davranışlarda bulunmasına neden olmaktadır (Baysal, 1995). Beden eğitiminin eğitim sistemi içerisindeki yeri önemli olmasına karşın, okuldaki diğer derslerle kıyaslandığında, beden eğitimi dersinin ikinci plana atılabildiği, böylece öğrencilerin, ailelerin hatta beden eğitimi öğretmenlerinin isteklerinin ve bu dersten beklentilerinin azaldığı söylenebilir. Beden eğitimi dersinin işlenebilmesi için araç gereç ve olanakların uygun olması gerekirken, bu olanakların bulunmadığı zaman beden eğitimi öğretmenin kendi imkanları ile bir şeyler yapmak zorunda kaldığı bilinmektedir (Koustelios & Tsigilis, 2005).

Bu araştırmanın amacı, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerini bazı demografik değişkenlere göre incelemektir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ordu ilinde ve devlet okullarında çalışan tüm beden eğitimi öğretmenleri ile diğer tüm branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 2015 – 2016 eğitim-öğretim yılında, Ordu il merkezinde devlet okullarında çalışan ve basit

rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 45 beden eğitimi öğretmeni ve 65 diğer branş öğretmeni(fen bilgisi,sosyal bilgiler, müzik, resim) olmak üzere toplam 110 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmıştır. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri yaş, cinsiyet, medeni durum, görev süresi ve branş açısından incelenmiştir. Maslach tarafından geliştirilmiş olan “Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory-MBI, 1981)”, Ergin (1992) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği 22 madde ve 3 alt faktörden oluşmaktadır. Alt faktörler, Duygusal tükenme alt faktörü (1,2,3,6,8,13,14,16,20), Duyarsızlaşma alt faktörü (5,10,11,15,22), Kişisel başarı alt faktörü(4,7,9,12,17,18,19,21), maddelerinden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipi ölçektir. Değerlendirme; Maslach Tükenmişlik Ölçeğini oluşturan soru maddeleri 0-4 puan aralığında puanlandıktan sonra, her alt ölçek kendi arasında toplanıp üç ayrı puan elde edilir. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarında hiçbir zaman 0, çok nadir 1, bazen 2, çoğu zaman 3, ve her zaman 4 puan ile değerlendirilmiştir. Düşük kişisel başarı boyutunda ise puanlama hiçbir zaman 4, çok nadir 3, bazen 2,çoğu zaman 1 ve her zaman 0 puan olarak diğer boyutların tersine hesaplanmaktadır.

“Duygusal tükenme alt boyutu” kişinin mesleği tarafından tüketilmiş ve aşırı yüklenilmiş olma duygularını, “Duyarsızlaşma alt boyutu” kişinin hizmet verdiği kişilere karşı duygudan yoksun bir şekilde ve umursamaz davranmasını, “Kişisel başarı alt boyutu” kişinin başarı ile sorunların üstesinden gelme duygularını tanımlar (Maslach,1981). Bu üç alt boyuttan alınan puan arttıkça tükenmişlik düzeyi de artmaktadır.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Ergin (1992) tarafından yapılmış olan ölçeğin, üç alt boyutu için iç tutarlık Cronbach Alfa katsayıları, duygusal tükenme için .83; duyarsızlaşma için .65; kişisel başarı için .72 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin test- tekrar test güvenilirlik katsayıları ise duygusal tükenme için .83, duyarsızlaşma için .72, kişisel başarı için .67’dir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov Smirnov testi ile bakılmıştır. Grupların karşılaştırmalarında verilerin normal dağılım gösterdiği durumlarda Bağımsız gruplarda t testi, normal dağılım göstermeyen verilerde ise Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Branşa Göre Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi

	Branş	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Duygusal Tükenme	Beden Eğitimi	45	11,44	6,04	-,749	,455
	Diğer Branş	65	12,24	5,12		
Duyarsızlaşma	Beden Eğitimi	45	2,75	2,12	-1,881	,063
	Diğer Branş	65	3,69	2,83		
Kişisel Başarı	Beden Eğitimi	45	8,95	4,18	,450	,654
	Diğer Branş	65	8,63	3,37		

Tablo 1’ de öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin branşa göre tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2: Yaşa Göre Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi

	Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	z	p
Duygusal Tükenme	20-30 yaş arası	10	10,80	6,17	-,531	,595
	30 yaş üstü	100	12,03	5,45		
Duyarsızlaşma	20-30 yaş arası	10	3,60	2,54	-,514	,607
	30 yaş üstü	100	3,28	2,61		
Kişisel Başarı	20-30 yaş arası	10	9,40	4,67	-,277	,782
	30 yaş üstü	100	8,70	3,62		

Çalışmamızda öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin yaşa göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$)

Tablo 3: Cinsiyete Göre Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Duygusal Tükenme	Kadın	52	12,63	4,72	1,296	,198
	Erkek	58	11,27	6,09		
Duyarsızlaşma	Kadın	52	3,23	2,74	-,298	,766
	Erkek	58	3,37	2,48		
Kişisel Başarı	Kadın	52	9,00	4,22	631	,530
	Erkek	58	8,55	3,20		

Tablo 3’de katılımcıların tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırmasında tükenmişlik ölçeği alt boyutları puanlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4: Medeni Duruma Göre Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi

	Medeni durum	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Duygusal Tükenme	Evli	85	12,00	5,45	,286	,775
	Bekar	25	11,64	5,77		
Duyarsızlaşma	Evli	85	3,37	2,65	,500	,618
	Bekar	25	3,08	2,43		
Kişisel Başarı	Evli	85	8,58	3,40	-,913	,363
	Bekar	25	9,36	4,64		

Araştırmaya katılan bireylerin tükenmişlik ölçeği alt boyutları puanlarının medeni durumlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 5: Görev Süresine Göre Tükenmişlik Durumlarının İncelenmesi

	Görev Süresi	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Duygusal Tükenme	1-10 yıl	28	11,10	4,74	-,902	,369
	10 yıldan fazla	82	12,19	5,74		
Duyarsızlaşma	1-10 yıl	28	3,07	2,56	-,559	,577
	10 yıldan fazla	82	3,39	2,61		
Kişisel Başarı	1-10 yıl	28	9,14	3,51	,624	,534
	10 yıldan fazla	82	8,63	3,78		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bütün alt boyutlarda görev süresine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada öğretmenlerinin tükenmişlik seviyeleri branş, yaş, cinsiyet, medeni durum ve görev süresi değişkenlerine göre incelenmiştir. Ordu ilinde Devlet Okullarında çalışan öğretmenlerin Tükenmişlik düzeyleri MBI Ölçeğine göre puanlanmış ve yapılan istatistiksel değerlendirme sonucunda bulgulara göre tartışılmıştır. Öğretmenlerin branşlarına göre tükenmişlik düzeyleri incelendiğinde beden eğitimi ve diğer branş öğretmenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Fakat alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Izgar (2001), Gencer (2002), Gündüz (2004) ve Cemaloğlu ve Şahin (2007), çalışmalarında tükenmişlik düzeyleri ile öğretmenlerin branşları arasında anlamlı farklılıklar ortaya koymuşlardır. Yine farklı ülkelerde yapılmış olan çalışmalarda, ilk ve ortaokulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin düşük olduğu ifade edilmiştir (Koustelios, 2003; Koustelios & Tsigilis, 2005; Smith & Leng, 2003).

Çalışmamızda cinsiyete göre tükenmişlik düzeyleri incelenmiş ve yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerinin tükenmişlik düzeylerini değiştirmedeği görülmüştür. Tükenmişlik envanteri üzerinde çalışmış olan, Gökçakan ve Özer (1999) yaptıkları araştırmalarda kadınların erkeklerden daha fazla tükenmişlik

yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Kayabaşı (2008) çalışmasında tükenmişliğin kişisel başarı alt boyutunda cinsiyete göre etkilendiğini belirtmiştir. Buna karşın; Gündüz (2004), Naktiyok ve Karabey (2005), Çokluk (1999), Kırılmaz ve ark. (2000) ve Dolunay (2001) çalışmalarında cinsiyet faktörünün tükenmişliği etkilemediğini tespit etmişlerdir. Araştırma bulguları ile farklı olarak, Maslach ve Jackson (1981); Talmor, Reiter ve Feigin (2005), araştırmalarında cinsiyetle tükenmişlik düzeyi arasında ilişki olduğunu bulmuşlardır. Yine Maslach, Schaufeli & Leiter (2001), erkeklerin duyarsızlaşmaya, kadınların da duygusal tükenmeye daha yatkın olduklarını, bunun cinsiyet rolleriyle ilgili olabileceği belirtilmektedirler.

Bu çalışmada yaşa göre öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Tükenmişlik ile yaş arasındaki ilişkiyi inceleyen Girgin (1995) ve Maslach (1982) yapmış oldukları çalışmalarda tükenmişliğin genç yaşlarda daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Yine, Torun (1995), Sucuoğlu ve ark. (1996), Tuğrul ve Çelik (2002), Naktiyok ve Karabey (2005) araştırmalarında tükenmişliğin genç öğretmenlerde daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Kayabaşı (2008) ise çalışmasında bunun tersine bir bulgu olarak yaşlı öğretmenlerin daha fazla tükenmiş olduklarını belirtmiştir.

Çalışmada yer alan öğretmenlerin görev sürelerine göre tükenmişlik düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Görev süresinin az veya çok olması tükenmişliğin alt boyutları olan Duyarsızlaşma, Kişisel Başarı ve Duygusal Tükenme düzeylerini etkileyen bir faktör değildir. Cemaloğlu ve Şahin (2007), araştırmalarında görev süresinin Duygusal tükenme ve Duyarsızlaşmada alt boyutunda etkili olduğunu bildirmiş ancak, Kişisel Başarı düzeyinde etkili olmadığını belirtmiştir. Bu sonuç görev süresi bakımından uzun süredir çalışan öğretmenlerin bıkkınlıkları, emekli olma arzuları veya uzun süredir aynı okulda çalışıyor olmalarına bağlanabilir. Kayabaşı (2008), Ergin (1992), Torun (1995), Sucuoğlu ve ark. (1996), Tuğrul ve Çelik (2002), Gündüz (2004) çalışmalarında benzer olarak görev süresi ile tükenmişlik arasında bir ilişki tespit etmişlerdir. Peker'in (2002) çalışmasında öğretmenlik mesleğinden manevi doyum sağlama derecesi ile tükenmişlik arasında ters yönlü bir ilişki bulunduğu bildirilmiştir. Öğretmenlerin manevi doyumları arttıkça tükenmişlik düzeyleri azalmaktadır. Akçamete ve ark. (1998) araştırmalarında da

tükenmişlik ve iş doyumunu arasında yüksek ve ters yönde bir ilişki olduğu, iş doyumunu arttıkça tükenmişliğin azaldığını ortaya koymuştur. Izgar (2001)'a göre mesleki doyum ile tükenmişlik arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Maslach, Schaufeli & Leiter (2001) tükenmişliğin ortaya çıkış sebebini hizmet yılına bağlı olarak bir başka açıdan ele aldıkları çalışmalarında, tükenmişliğin uzun süre yoğun iş stresine maruz kalmanın bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmada öğretmenlerin medeni durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa ki, yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde; Torun (1995), Kırılmaz ve ark. (2000), Ergin (1992), Tuğrul ve Çelik (2002), Örmən (1993), Izgar (2001) ve Aydın (2004) araştırmalarında boşanmış öğretmenlerin duygusal tükenme düzeyinde tükenmişliği yüksek derecede yaşadıklarını ortaya çıkarmışlardır. Bu sonuç medeni durum değişikliklerinin kişilerin duygusal yönden yıpranmasına sebep olduğunu ifade edebilir. Alan yazındaki çok sayıda çalışmada da medeni durum ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Maslach ve Jackson (1985), Cemaloğlu ve Şahin (2007) ise çalışmalarında evli bireylerin bekâr ve boşanmış bireylere göre tutarlı bir şekilde daha az tükenmişlik sergilediklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, Maslach, Schaufeli & Leiter (2001) araştırmalarında, özellikle bekar olanların evli ya da boşanmış olanlara göre tükenmişliğe daha yatkın olduklarını belirtmişlerdir.

Öneriler

Çalışma sonucunda Ordu ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin karşılaştırmaları yapılmış ve buna göre araştırmada yer alan her iki grup öğretmenlerinin de tükenmişliği yüksek derecede yaşamadıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin verimli bir şekilde çalışmalarını gereği düşünüldüğünde;

- a) Çalışma şartlarının iyileştirilmesi,
- b) İş ortamlarının kalitelerinin artırılması
- c) Teknolojik olarak donanımlarının sağlanması,

- d) Kendilerini geliştirerek aynı zamanda rahatlamalarını sağlayacak rekreasyonel faaliyetlerin MEB nezdinde yıl içerisinde birkaç kez planlanması,

tüm eğitim çalışanlarının, öğrencilerimizin, ailelerimizin ve böylece tüm toplumun faydasına olacağı önerilebilir.

Kaynaklar

- Akçamete, G., Kaner, S. & Sucuoğlu, B. (1998). Engelli ve normal çocuklarla çalışan eğitim yöneticilerinin tükenmişlik ve iş doyumu arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Ankara: VI. Ergonomi Kongresi, Milli Prodük-tivite Merkezi Yayınları (622).
- Aydın, K. (2004). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Tü-kenmişliği Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baltaş, A. (1995). Stres ve Başa Çıkma Yolları.
- Baltas, Z. (2002). Tükenme'nin Ardındaki Çıkma. Kaynak Dergisi.
- Baysal, A. (1995). Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişliğe etki eden faktörler. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sos-yal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Cemaloğlu, N., Şahin D.E. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyle-rinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2):465-484.
- Cüceloğlu, D. (1994). İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları.
- Çokluk, Ö. (1999). Zihinsel ve İşitme Engelliler Okulunda Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerde Tükenmişliğin Kestirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dolunay, A. B. (2001). Keçiören İlçesi Genel Liseler ve Teknik- Ticaret- Meslek Liselerinde Görevli Öğretmenlerde Tükenmişlik Durumu Araştırması. Yayın-lanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, S. (2000). Öğretmenlerde tükenmişlik ile yüklenme biçimi, cinsiyet, eğitim düzeyi ve hizmet süresi değişkenleri arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenme-si.
- Ergin, C. (1992). Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Envanterinin Uygulanması. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları, 7.Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı, (143-154).

- Gencer, A. (2002). Öğretmenlerinin İş Doyumu ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Girgin, G. (1995). İlkokul Öğretmenlerinde Meslekte Tükenmişliğin Gelişimini Etkileyen Değişkenlerin Analizi ve Bir Model Önerisi.
- Gökçakan, Z., Özer, R. (1999). Doğu Karadeniz bölgesindeki illerde görev yapan rehber öğretmenlerde tükenmişlik düzeyleri, nedenleri ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. VI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmalarında Sunulan Bildiri, 10-12 Eylül, Eskişehir.
- Gündüz, B. (2004). Öğretmenlerde Tükenmişliğin Akılcı Olmayan İnançlar Ve Bazı Mesleki Değişkenlere Göre Yordanması. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü <http://www.cukurova.edu.tr/online.tezler>, 20.12.2004 tarihinde erişildi.
- Hock, R. (1988). Professional burnout among public school teachers. *Public Personal Management*, 17(2):12-16.
- Işıkkhan, V. (2004). Çalışma Hayatında Stres ve Başa Çıkma Yolları.
- Izgar, H. (2001). Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 27:335-340.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı Değişkenler Açısından Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20:192-212.
- Kırılmaz, A., Çelen, Y., & Sarp, N. (2000). İlköğretim’de Çalışan Bir Öğretmen Grubunda “Tükenmişlik Durumu” Araştırması. A.Ü. Sağlık Eğitim Fakültesi, İlköğretim-Online Dergisi, 2(1):2-9, 12.12.2004 tarihinde erişildi.
- Koustelios, A. (2003). Burnout among physical education teachers in Greece. *International Journal of Physical Education*, 40(1), 32–8.
- Koustelios, A. & Tsigilis, N. (2005). The relationship between burnout and job satisfaction among physical education teachers: A multivariate approach. *European Physical Education Review*, 11 (2), 189- 203.
- Maslach, C. (1981). *Burnout A Social Psychological Analysis, The Burnout Syndrome. Current Research, Theory and Interventions*, Park Ridge, III, London House Management.
- Maslach, C. Ve Jackson, S.E. (1985). The Measurement Of Experienced Burnout. *Journal Of Occupational Behavior*. 2.pp, 99-131.
- Maslach, C., Schaufeli, W.B. & Leiter, M.P. (2001). Job Burnout. *Annual Review of Psychology*, Volume, 52:397-422.

- Naktiyok, A., Karabey, C.N. (2005). İşkoliklik ve Tükenmişlik Sendromu. <http://www.libf.atanuni.edu.tr>, 20.12.2005 tarihinde erişildi.
- Pearson, L., Moomaw, W. (2005). The Relationship Between Teacher Autonomy And Stress, WorkSatisfaction, Empowerment, and Professionalism.
- Peker, R. (2002). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerine Etki Eden Bazı Faktörler. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Smith, D. & Leng, G.W. (2003). The prevalence and sources of burnout in Singapore secondary school physical education teachers. *Journal of Teaching in Physical Education*, 22(2), 203–18.
- Sucuoğlu, B., Kuloğlu. & Aksaz, N. (1996). Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(36):44-60.
- Sürgevil, O. (2006). Çalışma Hayatında Tükenmişlik Sendromu Tükenmişlikle Mücadele Teknikleri.
- Talmor, R., Reiter, S. & Feigin, N. (2005). Factors relating to regular education teacher burnout in inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 20 (2), 215-229.
- Torun, A. (1995). Tükenmişlik, Aile Yapısı Ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuğrul, B. & Çelik, E. (2002). Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12).

Extended Summary

Purpose

According to research the teaching is a job that exposure to intensive stress (Pearson & Moomaw, 2005). Stress and burnout are very close related concepts. Because of the individual's physical and social environment's incompatible conditions, It has been described as an effort that spent removing out of the physical and psychological limits (Cüceloğlu, 1994). Burnout, was expressed as a decrease occurred in the energy of the individual due to the business life (Baltaş, 1995). Nowadays the most widely accepted definition is; three sub-dimensional definition by Maslach and Jackson (1981). According to this Burnout is defined as, "Emotional exhaustion", "depersonalization" and "decrease in the feeling of personal accomplishment" (Maslach & Jackson, 1981). Emotional exhaustion is the beginning of the burnout syndrome. The source of the burnout are people's extreme psychological and emotional reactions, and these are seen in occupations requiring face to face interaction with more people (Izgar, 2001). Depersonalization is

believing that they are insurmountable obstacles in front of the ones want to do. The development of negative attitudes against they serve. They are resulting reactions as; Loss of idealism, restlessness and in the form of sudden outbursts of anger (Baltaş 2002). Decrease in personal success is a result of sense of inadequacy. The individual who connects this failure to external factors, develops methods such as psychological compensate for right out and retreat. These are become an increasingly vicious cycle and failure is increased even more (Maslach & Jackson, 1981). The burnout at teaching cause the loss of the interest and professionalism of teachers, mocking with students and engaging in behavior to them in derogatory style (Baysal, 1995).

The aim of this study is to compare the professional burnout points of teachers according to some demographic variables.

Method

The all physical education teachers and the other branch teachers who are working in Ordu city at public schools are the universe of the research. Totally 110 teachers selected by simple random sampling method who are working at public schools of the center of Ordu city and 45 of them are physical education teachers and 65 of them are other branch teachers are the sample of the study.. The Maslach Burnout Inventory (MBI) was applied to the teachers to determine the burnout levels of teachers. The burnout levels were examined according to age, gender, marital status, tenure and branch. The Maslach Burnout Inventory developed by Maslach, translated into Turkish by Ergin (1992). The Maslach Burnout Inventory consists 22 items and 3 subscales. The subscales consisting as Emotional exhaustion subscale (1,2,3,6,8,13,14,16,20), Depersonalization subscale (5,10,11,15,22), Personal success subscale (4,7,9,12,17,18,19,21). The scale is in the 5-point Likert-type.

In the statistical analysis of obtained data the SPSS ver.21.00 pocket programme was used. Data were analyzed with the Kolmogorov-Smirnov test whether in normal distribution or not. In the comparison of the groups in cases where normal distribution of the data the t test for independent groups was used, in cases where not normal distribution of the data the Mann Whitney-U test was used.

Results

In our study, it was found that the burnout levels in all subscales according to the branch of the teachers has been found no significant difference ($p > 0.05$). Teachers burnout levels' are not different according to the ages of them ($p > 0.05$). In the comparison of the participants burnout levels according to the gender it was found no significant differences in the scale of burnout subscale scores ($p > 0.05$). The subscale scores of the burnout scale of individuals involved in the research has been found not differ according to the marital status ($p > 0.05$). The teachers burnout levels involved in the research were identified not differ according to the tenure in all subscales ($p > 0.05$).

Discussion

According to the findings there is no significant difference between the teachers branches and the burnout levels in this study. In contrast with this study, Tümkaya (1996), Izgar (2001), Gencer (2002), Gündüz (2004) and Cemaloğlu & Şahin (2007) have demonstrated significant differences between teachers burnout levels and branches in their studies.

In our study the burnout levels was examined according to the gender and the result of the statistical analyze it was seen that the gender of the teachers didn't change the burnout levels. Gökçakan & Özer (1999) founded that the women experienced more burnout than men in their study. Kayabaşı (2008) has indicated that the burnout level is impressed by gender in the personal success subscale in his study. Despite that; Gündüz (2004), Naktiyok & Karabey (2005), Çokluk (1999), Kırılmaz et all. (2000) and Dolunay (2001) founded that the gender factor didn't impress the burnout in their studies.

In this study, it was seen that the teachers burnout levels got no differ according to the age. Tümkaya (1996), Girgin (1995) and Maslach (1982) founded that the bornout is higher in young age in their studies. Also Torun(1995), Sucuoğlu et all. (1996), Tuğrul & Çelik (2002), Naktiyok & Karabey (2005) stated that the burnout is higher in young teachers. Kayabaşı (2008) stated that as opposite of these findings older teachers are more burnout.

When the burnout levels of the teachers who are involved in the study is examined according to the tenure there is no significant difference was founded. According to the obtained findings there isn't a significant difference between the teachers marital status and the burnout levels. But at the most studies in teh literature there was founded significant diffrences between marital status and bunout levels.

Conclusion

As a conclusion of the study, the pyhsical education teachers and the other branch teachers who are working in Ordu city were compared. It was seen according to this that the both groups of the teachers involved in the study weren't experienced higher burnout. In other words the teachers branches isn't effective on the burnout levels of them.